

ENGLISH SPECIAL
Liam Robison
Band

SIRP

20. oktoobril
Sadamateatris

NUMBER 39 (3461)

EESTI KULTUURILEHT

18.10.2013

Otsi...

Leia >

< Eelmine

KUNST

Järgmine >

Täpsem otsing >

Film

Kirjandus

Kunst

Meedia

Muusika

Sotsiaalia

Teater

Arhitektuur

Uudised

Teadus

Keel

Keele Infoleht

Online-uudised

Pressiteated

Arhiiv

Artiklid

Uudised

Pressiteated

kultuur.info

Sihtasutus
Kultuurileht

Olevikuhetke rehabiliteerimine

Kadri Veermäe 17.10.2013 prindi saada

Fotokuu Niekolaas Johannes Lekkerkerki kuraatoriprojekt „Kahtluse varjus” Tallinna Kunstihoones kuni 27. X. Kunstnikud Nina Beier, Persijn Broersen ja Margit Lukács, David Raymond Conroy, Filip Gilissen, Ane Mette Hol, Toril Johannessen, Flo Kasearu, Gert Jan Kocken, Laura Kuusk, Oliver Laric, Gabriel Lester, Katja Novitskova, Magali Reus, Meriç Algün Ringborg, Jani Ruscica, Mario García Torres ja Tarvo Varres.

1991. aastal avaldas prantsuse filosoof Jean Baudrillard Guardianis ja Libérationis kolm lühiesseed, kõigil provokatiivsed ja ajakohastatud pealkirjad: „Lahesõda ei tule”, „Lahesõda ei peeta tegelikult”, „Lahesõda pole olnud”. Viimase artikli ilmunisajaks oli sõda tõepoolest läbi, kuid enne seda võisid lugematud televaatajad end ööpäev läbi värskemate rindeteadetega kursis hoida. Paul Virilio nimetas Lahesõda esimeseks totaalseks elektrooniliseks sõjaks, esimeseks live-sõjaks. Materjali hulk ja selle saamise viis oli varasema ajaga võrreldes tohutult mitmekesisunud: jäi mulje, et sõda käib kõigi silme all, kõik momendid said edastatud. Kahekümne aastaga on otseülekandes sõjast saanud otseülekandes igapäev, juhitava pommi eesotsas televaatajatele enneolematut perspektiivi pakkunud digitaalkamera kolinud aga neile tasku. Digitaalsed jäädvustused olid arvuti- ja teleriekraanidele ilmunud juba 1980. aastate lõpus, Lahesõjaga samal ajal hakkasid kriitikud kõnelema fotograafia surmast ja postfotograafiast. Fotograafia töö jäädvustamise vahendina oli juba varem ümber lükatud, kuid hetke kinnipüüdmine või selle illusioon sai digitaalkamera arenguga pigem hoogu juurde. Selle tagajärjeks on olevikuhetke niivõrd ränk üleekspluateerimine, et see on peaaegu igasuguse tähenduse kaotanud ja muutunud tähelepandamatuks.

Hollandi kuraatori Niekolaas Lekkerkerki kokku pandud „Kahtluse varjud” käsitlebki just olevikuhetke, nähtust, mis kahtlemata on olemas, kuid mida „teolt tabada” on keeruline. Osalema kutsutud 14 edu saavutanud väliskunstnikku ja neli Eesti kunstnikku on ametis momendi, aja möödumise ja ajalisusega, teema abstraktsust rõhutab seegi, et peaaegu mitte keegi neist ei ava seda oma isiku kaudu. Väljapanek on hämmastavalt koherentne ja jätab miskipärast ka üsna viisaka mulje: ühtegi hingekriipivat teost nelja saali peale ei jagu, emotsioonide esilekutsumise asemel ongi panustatud mõistusele.Â

Kõige otsesemalt ja isiklikumalt otsib töde Suurbritannia kunstnik David Raymond Conroy. Kunstniku koduleht on küllastatud üha stiiliblogide piltidest, autor ise aga pole kaotanud lootust leida Asja, olles veendunud, et kui seda näeb, tunneb ta selle ära. Miskipärast on ta ka kindel, et selle peaks leidma internetist, kuigi kahtleb, kas see võimalik on - eneserefleksiivus on Conroyl kõrgelt arenenud. Ta pakub veidi trafaretseid tõdesid nagu see, et jagatavad You Tube'i lingid ja Facebooki meeldimised on kui bändisärgid teismeeas - välised markerid, mis peaksid justkui millelegi viitama. Tegelikult viitavadki, kuid eelkõige enda eksponeerimisviisile. Seejuures võtab ta kokku paljude internetikasutajate lootuse: ehk on seal kuskil midagi, mis on tõeliselt oluline, tuleb lihtsalt rohkem otsida. Kokkuvõttes jääb sellest otsingust aga suhu sama mekk mis alkoholvaba õlle juues: nagu midagi oleks, aga midagi väga olemuslikku jääb puudu.

Pragmatilisemalt läheneb samalaadsele teemale austerlane Oliver Laric, kes võtab oma videotöös „Versioonid” kokku autentse ja koopia, näidates neid võrdsetena. Kas maalist tehtud maal on originaalset vähem maal? Või kas tegu on sama kirvega, kui selle vart on vahetatud neljal korral ja pead viiel? Küsimused kõlavad paradoksaalselt, kuid oma mõtte suudab Laric sel moel usutavalt

Akadeemia

Diplomaatia

Keel ja Kirjandus

Kunst.ee

Looming

Loomingu Raamatukog

Muusika

Teater.Muusika.Kino

Täheke

Vikerkaar

Õpetajate Leht

selgeks teha, kustutades kõige algsema ja lihtsama eristaja eraldusjoone: originaal (hea) koopia (halb). Laric laiendab sama veendumust ka oma isikule: USA ajakirjale Artpulse väitis ta näiteks, et ei jaga enam laiali enda kohta võlts-CVsid, vaid otsib nüüd kirjutajat, kes oleks võimeline talle mitut elulugu välja töötama. 1 Internetis materjali jagub ja nii on ka „Versioonidest” mitmeid variante, ühes neist on sees ka teos, mille Tallinna Kunstihoonesse on välja pannud hollandlane Gert Jan Kocken: XVI sajandi ikonoklasmi järel näo kaotanud Utrechti toomkiriku püha Anna retaabel. Kui Laric näitab altariseina lugematutel Flickrist leitud turistipiltidel, siis Kocken eksponeerib detailset kvaliteetset värvifotot. Huvitaval kombel pole hävitajad julgenud kõige kohal troonival jumalal silmi peast kraapida ega nägu küljest kustutada, küll on Maarja süles istuv Jeesus kaotanud koos peaga ka kaela ning parema käe. Sama tööd on Kocken ühes seerias näidanud muu hulgas koos Hitleri akvarellidega, millele kunstnik pääses ligi pärast pooleteiseaastast intensiivset mungumist. Nimelt hoitakse neid Pentagoni keldris kolme ukse taga ja valvatakse Hollandi kirjaniku Maria Barnase sõnul nii, „nagu oleks tegu massihävitusrelvadega”. 2 Akvarellide omamisiõigused kuuluvad tegelikult Hilteri loomest raamatu kirjutanud Billy F. Price’ile, kuid võitluses USA kohtusüsteemiga jäi omanik riigile alla. Kockeni teoste täielik võlu ei ilmne aga eelkõige üksikkaadrites, vaid seeriates, kus on näha, millise põhjaliku uurimistöö on autor enne objekti jäädvustamist ette võtnud ning kui osavalt on ta kõrvutanud pöördelisi ajaloomomente.

Saksa kunstnik Nina Beier ei näita aga mitte inimkäte ja -mõistuse, vaid puhast aja mõju olemasolevale. Ka temalt on laiemast pleekinud ja sinakaks tõmbunud juuksemodelle kujutavast seeriast väljas üks töö, sel troonib nooruke Leonardo DiCaprio ise. Beieri tööd täiendab reaalelus jõudsalt küpsenud DiCaprio kõrval hollandlaste Persijn Broerseni ja Margit Lukáitse video „Aina uuesti”, kus ühest otsast kõdunev liilia teisest küljest öitseb. Elu kaob, aga luitunud pilt jääb õnneks järele - see on midagi sama väärtuslikku kui surnud inimese jätkuv eksistents ühismeediakontodel.

„Kahtluse varjudes” on ka neid kunstnikke, kelle tööd haakuvad täiesti otse näituse teemaga - aja ja hetkega. Nii on Mehhiko kunstnik Mario García Torres jäädvustanud juba pikka aega täiesti vale aega näitava kurikuulsa kella Tallinnas kohe Kunstihoone lähedal. Pildist on saanud kaks puslet, üks kokku pandud ja teine selle ootel. On mõneti üllatav, et Eestis, kus keegi kunagi ühtegi eksponaati ei näpi - isegi kui võiks - on segamini pusletükkide juures ka paar kokkupandud detaili. Seda võib selgitada aga näitusele kaasa võetud lastega. Eesti kunstniku Flo Kasearu „Me oleme teel” võtab aga ajaga manipuleerimise oma kätte ja laseb tuletõrjeautol Tallinna tänavatel üliaeglaselt sihtpunkti poole kulgeda. Tegemist on tõenäoliselt kõige ajalikumast kogemust pakkuva teosega üldse kogu näitusel, sest minutid venivad samavõrd aeglaselt kui sõiduk. Paratamatu narratiivikeskne huvi jääb aga enda tahtest sõltumatult püsima ning lõpuks ka rahuldamata.

Eestist pärit Amsterdamis elav Katja Novitskova on kokku pannud kõikvõimalikud internetist leitavad näituse avamispäeva puudutavad andmed. Näitus pole aga Tallinna oma, vaid mullu Londonis toimunud ühepäevane üritus. Tegemist on spetsiaalse formaadiga, kus kunstnikele esitatakse kaks tingimust: nad trükivad oma töö A0 suuruses ja hävitavad pärast teose valmimist kõik selleks kasutatud failid. Andmed on „Protsessi vaatluses” lihtsalt ilus tühi müra. Konkreetse ajahetkega on seos tugev, samas pole vist võimalik millegi nii ohtraga midagi nii vähe öelda. Näituse teemaga sobib teos kui valatult, kuid lisaks on tegemist väga tugeva esteetilise laenguga objektiga, kauni asjaga.

Ilus näeb välja ka belglase Filip Gilisseni ümberpööratud litritega kaetud riidetükk, peal kulla vahel kiiskamas „I love New York”. Tegemist on Gilisseni 2007. aasta tööga, kuid kullatoonile on ta siiani truuks jäänud. Tõenäoliselt sobiks „Kahtluse varjudesse” paremini mehe värskemad tööd, eriti seeria „Võtja saab kõik” („The winner takes it all”), kus näitusesaalis on üles pandud kuldkonfette täis kahurid. Ambitsioonist mehel puudu ei jää ja nõudmised kasvavad aja jooksul: kui 2009. aasta versioonis käis kahuripauk väidetava 1000. külastaja saabumise peale, siis möödunud aastaks oli nõue tõusnud 5000 külastajani. Ootus, ajalikus ja möödumine on selles seerias ilmselge, kuigi Tallinna Kunstihoone litriteki puhul on seos vähem hoomatav, peale selle, et üks asi on tõenäoliselt viinud teiseni.

Hollandi kunstniku Magali Reusi teos „Auto-Timer” tabab aga otse kümnesse. Enesepildistamisasendis on Reus pannud viis alumiiniumist valatud digitaalfotoaparaati. Need näevad välja autentsed, kuid on täiesti tarbetud - nagu on relikteks muutumas ka sellist tüüpi odavad seebikad. Otseselt pildistamisega tegeleb ka Rootsis elav Türgi kunstnik Meriç Algün Ringborg, kes näitab oma teoseid slaidimasinas ringipöörlevatel slaididel. Pilte seal aga pole, vaid on kirjeldus inimesest, kelle pildile Algün Ringborg arvab end jäävat. Teose juures pakub kaks aspekti teistest suuremat huvi: nimelt see, et kunstnik paistab arvavat, et iga tema poole suunatud kaamerasilm võtab raudselt ka tema üles, ning enesekindlus, millega ta paneb paika suhteid vaadeldavate vahel. Töö mõjub aga nii, nagu tõenäoliselt peabki, ning erinevad kirjeldused

muutuvad peas visuaalideks.

Vastupidiselt toimib eesti kunstniku Tarvo Varrese „Nurkade seeria”, kus sõnu pole üldse vaja. Varres on kuue aasta jooksul kokku kogunud erinevaid nurki: tänavanurki, majanurki, toanurki. Varrese enda teatel võib ta olla osast jäädvustatust olnud sada korda möödunud, ilma neid tähele panemata. Kui aga midagi märkama hakata, siis on raske eelmisse olekusse tagasi jõuda: selektiivne tähelepanu võtab juhtimise üle ja küllastab teadvust infoga, mis toimimise seisukohalt polegi ehk vajalik, kuna on selletagi hakkama saanud. „Nurkade seeria” aga mõjub, nagu mõjub iga hea foto ka ilma saatetekstita, sest seal on juba midagi tekstiülest sees.Â

Eesti kunstnikult Laura Kuuselt pärineb näituse kõige vaimukam töö. Tegemist on filmiga filmitegemisest: protagonist Pierre kavatseb vändata maffiateemalise linatose. Detailid muutuvad järjest jaburamaks, esitatakse neid aga mõnusa rahuga. Film koosneb põhiliselt õhkuvisatud ideedest, mis ehk jäävadki vaid sellele tasandile, kuid huvitav on just see, et nende realiseerumine pole üldse vajalik. Pole mingit vahet, kas Pierre lõpuks saab oma filmi valmis või mitte. Kuraator Lekkerkerki sõnul pakub näitus aktiivset ruumi „randevuuks mõttega”, kuid kõige enam sobib määratlus kirjeldama just Kuuse tööd.

„Kahtluse varjudes” on veel teisigi vaatamisväärsed teoseid, kuid kuna see näitus on üle paljude kuude midagi (MIM välja arvata), mille pärast tasub tõesti Kunstihoonet külastada, soovitan kõigil oma silmaga vaatama minna. Näitus kuulub ka fotokuu põhiprogrammi.

1 <http://artpulsemagazine.com/the-real-thing-interview-with-oliver-laric>.

2 <http://www.gertjankocken.nl/?ess=13>.

 prindi saada

Sirp.ee / Sirp nr 39, 18.10.2013 / Kunst

SIRP

Toimetuse ja kontakt
Reklaami hinnakiri
Ajalehe tellimine

infotelefon 682 9070
faks 682 9071
toimetajad 564 50 108
e-post lea@sirp.ee

© Sirp 2013

Kirjandus	17.10	Kadunud tsitaat
Kunst	17.10	Eesti pagulaskunsti musternäiteid
Meedia	19.09	Professionaalse muusikasaate võimalikkusest Eesti Televisioonis
Muusika	17.10	Verdi 200 ... ja neist, kes igatsevad näha kuu tagumist külge
Sotsiaalia	18.10	Teabelisa: meälased ja kveenid
Arhitektuur	17.10	Väljasöömise esteetika
Teater	17.10	Mis sul seal kodus on?
Keele Infoleht	19.09	Selge see, et selge keel
Keel	29.08	Ajaloo halvimatest otsustest
Film	17.10	Kus on Ilmar Raagi sisu?